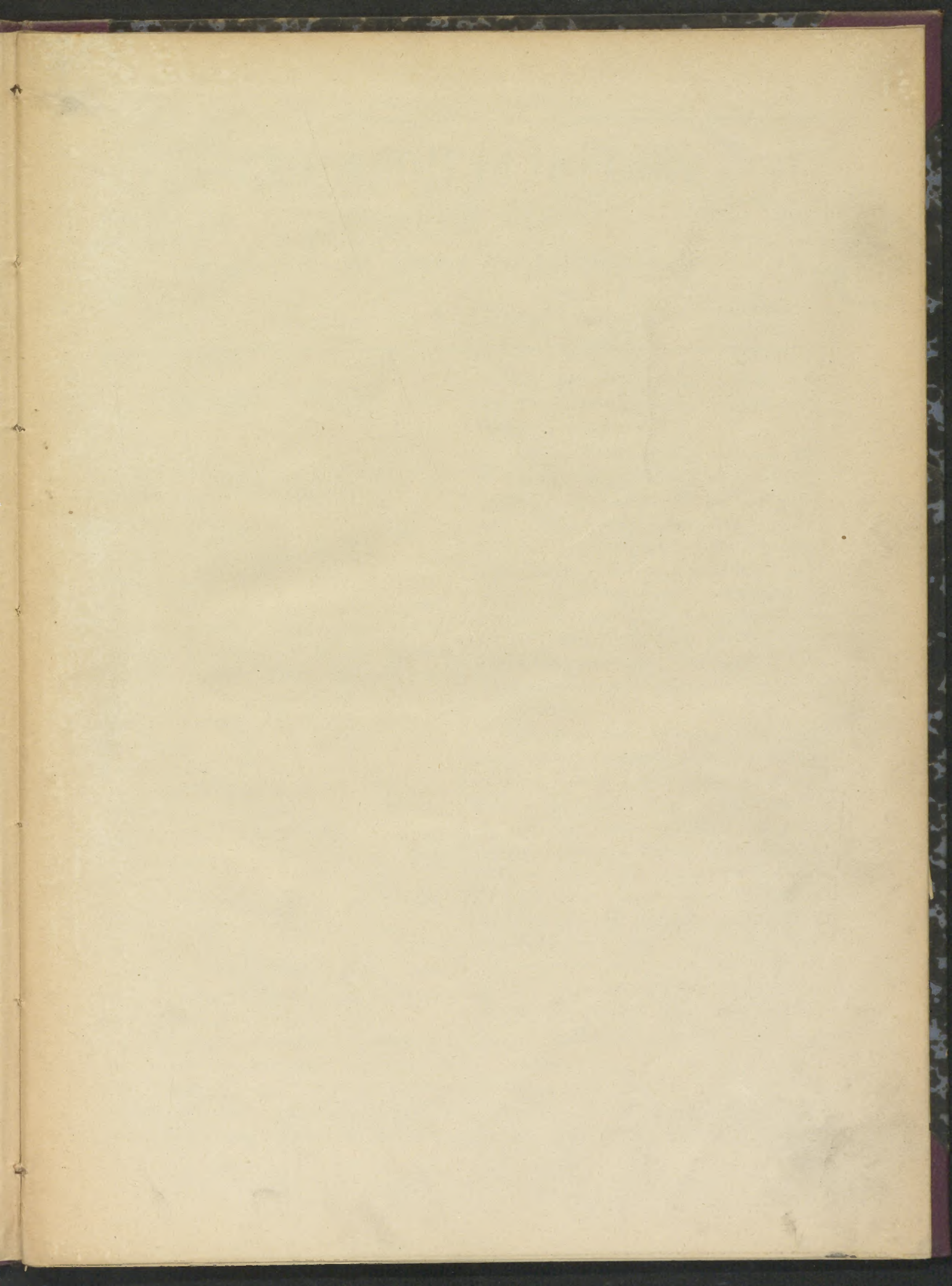

536

L. V. 3

la Rédaction de la Revue "Frontiers" III 2 Mechitharistengasse 4 Vienne (Autriche)

11. 901

ՀԱՅ

ՃՈՒՄԱԿԻՐԹԵՍԻ 27. ՅՈՒՆԿԱՐ 1901

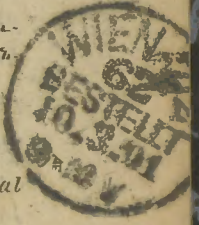
№ 1

ԱՊՐԻԼ 1901 թ. 4
ՇԱՐԺՈՒՄ ԿԵ ԻԼԱՎԵՍԻ
Պուկարիա Իլլ
Սենյիբ բեշին 12 ֆր.
Ալթը "ՅՈՐԲ" 7 ֆր.

ՇԱՐԺՈՒՄ ԻԼԱՎԵՍԻ

ՄԻԼԼԻ ՎԵ ՄԻՅԱՍԻ ԿԱԶԵԹԱ

Մեքեթիպ վե էվրա-
զը ստիբե «Շարժում»
իտարե սինե կեօնտերի-
մելի տիր :
Նեշը օլունմայան մու-
հարերաթ իտաե օլուն-
մայաճագ արը :

Եալընը ճուճաա իրթեսի կիւնլերի նեշը օլունուր :

Редакция на восточномъ

«ШАРЖУМЪ»
— ВАРНА —

Отговорникъ Д-ръ МѢГЖРДЯЧЪ ВАРТАНЪ

Rédaction du journal

« CHARJOM »
— VARNA —

ՏԵՎԱՍ ԻՏԵԼԻՍ

Իշթե գան վե կեօղ եաշարը իւե տեվը
իթաիկիմիլ սենլերին պիրիսինի տահա եօլ-
լաուր :

Պահար զեմանը, մուգատտէս վաթանը-
մըզաա վահչի թիւրք հիւքիւմէթինէ գարշը
սիւհա էլինաե էօլիւմիւ էսարէթէ (գերուլիւն)
թէրճիհ իտէն շէհիտ (նահատակ) դարտաշ-
լարըմըզն գանը իւե սուլանմըջ օլան պաղ վե
պաղչէլէր գան լէնկինտէ չիչէքէր աշաճագ
տըր . վե վահչիանէ գաթլ իտիլէն դարտաշ-
լարըմըզ , վաթանըմըզն պեօլլէ սահիպսիլ
վե բէրլշան հայլինի կեօրէրէք , քէնտի մէ-
զարըլընտան ինթիգաճ , ինթիգաճ տեհու
պաղըրաճագլար արը :

Պիղքի միւսթագպէլ Հայաստանըն գուվ-
վէթի թէշթիլ իտէճէկիլ , վե չիւհէտանըն
վարիսլէրիլիլ , օնլարըն պիղէ միրաս պը-
րագաղըլը վաթան գաւկասընը նե՞ հարտէ
պըրագաղ :

Կէօղիւմիւղիւ էվրօբանըն մէնֆաաթրէ-
լէսթ բօլիթիգատընա տիքիպ , հագգըմըզ-
աա սեօլլէնէն պօշ սեօղլէրտէն սեվինիպ
ալտանարագ , տիրօմաթ տէնիլէն ինսա-
նիեթթ (մարգկուլիւն) գաթիլլէրինտէն
մէնֆաաթ պէքլէմէքաեյիլ :

Եօգ , եօգ , պիրատէր , օլ գատար սա-
տէտիլ օլուպ ալտանմոեալըմ , պէշ ասըրտան
պէրի չէքտիկիմիլ զուլմ , սեֆալէթ վե էսա-
լէթիմիլ վե էվրօբա բօլիթիգլինասանըն շու-
սօն սենլէրտէ պիղի տիւրլիւ տիւրլիւ տէսի-

սէլէր վե պօշ իւմիտէր իւե ալտաթմըզլա-
րընը կէօղ էօնիւնէ ալարագ շարէի սէլամէ-
թիմիլգէ պագաղըմ :

Թիւրք պօնունտուրուղը ալթընտա էղի-
լէն հայլա՛ր , պիղքի ումում տիւնեաեա Ար-
տաշէս Ա. , Տիգրան Բ. , Տրդատ Ա. վե պու-
նուն կիպի թարիսլինտանճա գապուլ
օլունմուշ վաթանքէրվէր վե ճիհանկիր
(աշխարհակալ) տէնիլէճէք տէրէճէտէ պէօ-
յիւք հիւքիւմաարլարըն խալէֆիլիլ վե
քէնտիմիլի օլ սիլիլ վե տապիլեթիլն պա-
գը վե վարիսլէրիլիլ տեհու ճիհանա իւն
իտիեօրուլ , ալըպ արը , պու տէրէճէ թէ-
նէզղիւլ իտիպ տիւշմէնիմիլին աեագլարընա
գաթանմագ :

Նաուրլքի օնլար հէր տիւրլիւ թէհլիքէեէ
գարշը քէնտի գուվվէթլէրինին , պէլքիտէօրթ
միսլի չօգ օլան Աճէմիլ , Բօմալըլար վե թա-
թարլար վե սալիւ միլլի միւսթիլիլիլ իւե
հիչ պիւր շէյի տիւշիւնմէյէրէք եալընըզ մու-
գատտէս օլան վաթան վե միլլիլէթիլն (աղգու-
լիւն) պէգասը իչին գանլը մուհարէպէլէր
իթմիլլէր վե օլ սուրէթլէ թարիս սահիֆէլէ-
րինիտէ բարլագ վե շէրէֆլի խաթըրէլէր պը-
րագաղըլար արը , պիղտէ պարի չիմաի օնլա-
րըն բուհլարընը շագ դըլմագ վե վաթանըմը-
զը մուհաֆաղա իթմէք իչին օնլարըն կէօս-
լէրմիլ օլաուղլարը թարիգէ (ճամբայ) սիւ-
լիւք իւե միլլէթիմիլին իւլապընը տիւշիւնէլիմ :

Օնլար , գարկը վե օգ իւե էթրաֆլարը-
նը սարմըջ օլան պարպար գաւմլարըն , վա-
թանըմըզա օլան թէարուղլարընը մէնն իթ-
միլլէր վե միլլէթիմիլին չիմուլիյէ գատար պա-

գի գալմաստն ահպէս օրնաշար տըր. հալ պու-
քի, պիզ տիւնեանն հէր թալաֆընտա կէ-
րէք տաքէրիյէ վէ կէրէք միւքիյէ պէօլիւք
խիմի մէմուրլարմըզ վէ հաթթա ժէնէրալ-
լարմըզ պուլունտուղու հալտէ, միլլէթէ նէ՝
ֆախտէլէր իթմիշիզ, Շիմտի՝ իլիմ վէ սէնաաթ
օլ տէրէճէ թէրապզը իթմիշտիք քի ինտան
սուհալէթ վէ ազ ֆէտաքետարլըզ իլէ պէօ-
լիւք խըզմէթլէր իտէպիլիք :

Էլ հասըլ կիյմիշ օլտուղումուզ էստրէթ
լիպաալարնը իւզէրիմիզաէն աթմապ իշին
էճատալարմըզն պիզէ միրաա պըրապ աըզ-
լարը սիւսլարաա սարըլալմ վէ եա-
լընըզ քէնտի հիսսիեաթը միլլէյէ վէ
գուվիլէթը ճիսմիյէմիզէ (մարմնական) կիւվէ-
նէրէք, վաթմանըմըզա տօրնաշ օլան ճանի վէ
գաթիլլէրի տէֆ իլէ միւքիմիզին սահիպի
օլալմ :

ՖԵՏԱՅԻ

ԲՐՕ ԱՐՄԵՆԻԱ

Իքի այտան պէրի Բարիգտէ (Էրմէնիս-
թան իշին) իսմի իլէ 15 կիւնտէ պիր քէրրէ
ֆրանսըզա պիր կազէթա նէշր օլունտօյր :

Նտարլ քի իսմիստէն անլաշըլըյօր, պու
կազէթա Էրմէնիսթանտա իճրա օլունտան
զուլմ վէ թաղեիպաթլարը վապթը իլէ էվ-
րօթա էհալիսինէ պիլտիրէրէք, օնլարն հիւս-
նիւ թէվէճհիւհիւնիւ էրմէնիլէր իւզէրինէ
ճէլպ իթմէք, վէ Էրմէնիսթանը պուլունտու-
ղու հալը էստրէթտէն խէլաա իթմէկէ չալըշ-
մազ օլաճապ տըր :

« Բրօ Արմենիս » նըն մուհարրիլլէրի էն
չէօհրէթլի գալէմ սահիպլէրի օլտալ, սումուժ
ֆրանսա էհալիսինին հիւսնիւ թէվէճհիւհիւ-
նիւ գաղանմըլար տըր :

Պու կիպի կազէթալարն պէղա վէ տէ-
վամը միլլէթիմիզէ պէօլիւք ֆախտէլէր հու-
սուլէ կէթիլիւքիլլէճէկինտէն էզ ճան սա տիլ
տէվամընը տըզա իտէրիզ :

ՄՈՒԽԱՊԵՐԱԹ

Թ. Բաղարճըզ, 12 Յունւար

Պիր խալը վազըթտան պէրու չէհրիմիզին
անվալը միլլէյէսի հազընտա, կազէթալարտա
միւթթէլիֆ պէնտէր եազըլմըզ վէ պու եազան-
լարն մագսէտի քիլիսէմիզին հէյէթի իտարէսի
վէ հոգեւոր հովիւիմիզ օլան գետապատիւ Հայր
Սուրբու մուաթէզէ իթմէքաէն իպարէթ իտի :
Հէր նէ գատար օնլարա գարշը եազմազ իշին
պիր չօգ տէլիլլէրիմիզ վար իտէտէ, « Շարժում »
օգույանլարնը պու կիպի էհէմիյէթտէն արի
մէսէլլէլլէրիլէ իշթիղալ իթաիրմէմէք իշին պու
կիւնէ գատար սիւքիւթ իթմիշ իտիք :

Պու մէքթուպու եազմագտա մագսէտիմ.
հէր չէյի գօլալըզլա պէյէնմէզ, վէ չարուճազ
թէպտիլի էֆքեաթ իտէն Այցեւու հովիւիմիզ
պիլէ վարգապետին պիսուշ վէ թաղ. խորհուրդ
ինթիխապընըն նիզամը տաիրէսինտէ իճրա ի-
տիլմիշ օլտուղունա գանաաթ հասըլ իթաիրիլինի
գարիունը քիրամա պիլտիրմէքաէն իպարէթ տիր :

Այցեւու հովիւիմիզ պունլարը անլաշարազ,
էհալի պէյինտէ իթթիֆազ հուսուլէ կէթիլմէք
մագսէտիլլէ, մուխալիֆ ֆըրգատան իքի քիշի
տահա չիմաթի թաղական խորհուրդա իլալէ
իտիլմէսինի թէքիլի իթաի. վէ իքի եէնի ազա
տահա ինթիխապ օլունտու իտէ տէ, պունլար-
տան պիրի քէնտի հէմէֆքեաթլարնըն թէշվիգի
իւզէրինէ թաղականըզ գապուլ իթմէյիպ կէ-
րի չէքիլտի :

Թ. Բաղարճըզաաքի միլլէթտաշարմըզար-
թըզ թաղական վէ սաիր մէսէլլէրի իլէ օլաշ-
մայը պիր թարաֆ իտէրէք քէնտի գուվիլէթ վէ
տիգպաթլարնը մէքթէպ իւզէրինէ չէվիլմէլի
տիրլէր. չիւնքի մէքթէպին հալի բէք բէրիշան
տըր. էկէր չիմաթի գատար էհալիմիզ մագսէտ-
սիզ գապկալարա վազըթլարնը կէչիլմէզալլէր
իտի, պու կիւն հէր հալտէ միւքիլին մէքթէպէ
մունթազամ պիր մէքթէպիմիզ օլուն իտի :

ՄՈՒԽԱՊԵՐ

Պէօյլէ սէնիլիք վէ պէնիլիք մէսէլլէրի իլէ,
էհալի արասընտա գարըշըլըզ չըգարմազ
այլալ օլտուղը կիպի. միլլէթ մէքթէպիլին
տաիր թէրապզընա չալըշմաճազ կիւնաա տըր :
Մէքթէպիլլէրին կէրիտէ գալմասը իլի սապը սիւ-
պիանըն գարարտիտէ օլաճաղը աշիքեաթ օլտու-
ղունտան, պունլարա նիհայէթ վիլմէլլէրինի
րէճա իտէրիզ :

Ա.Զ.Գ.Ա.ՅԻՆ

Գրալիչա վիգթօրիանըն իսթիրահաթը
բուհը իշին Մայր Եկեղեցիաէ մութանթան
սուրէթաէ հոգեհանգիստ այլինի իծրա օլուն
մուշաբը . վէ պու միւնտօրպէթլէ Օրմանեան
պիր քարող աւաթի սէօյլէյէրէք գրալիչա
վիգթօրիանըն կէշիրաթի Էօմիւ մէահ
իթմիշ տիր :

— Վեհափառ կաթողիկոս Թիֆլիզաէ օլ
սուղու ղէման, Թիֆլիզ վալիսի Բրէնա կալի
ցին վէ մուավինի Ժէնէրալ Լէյաէնանա Ֆրէյ-
զէ իլէ կէօրիւշմիւշ տիր :

Յունվար 16 աա , Բրէնա քէնաթի սէ-
րայընտա վեհափառ կաթողիկոս հազ-
րէթլէրինէ բարլազ պիր սիյաֆէթ վէրիպ ,
ու զիյաֆէթաէ բուհանի վէ ճիւմանի պիր
չօք պէօյիւք մէմուրլար հազըր պուլուն-
մուշար տըր :

— Յունվար 14 տէ , Շամախ Առաջնոր-
դու Եսայի եպիսկոպոսըն ճէնագէ ալայը իճ-
րա օլունմուշ . վեհ. կաթողիկոս վէ Թիֆլիզ
Առաջնորդու վէ քիւլլիյէթլի Էհալի հազըր
պուլունտըղը հալաէ մէրհում Թիֆլիզ վանքը
աէրունինաէ աէֆն օլունմուշ տըր :

— Խառն Ժողով ագաթ իճթիմա իաէ-
րէք , Խոապանան Սահակ Սրբազանըն կիլի-
կիա կաթողիկոս մէսէլէսի իշին եօլլաաղը
պիր լարօրթօ մէվզըրի մուղաքէրէյէ դօնու-
մուշ տըր :

— Մուշ Առաջ. տեղապահը օլուպ , ա-
լիլէն թիւրք հիւքիւմէթի թարաֆընտան
հապ օլունան վէ բաթրիք Օրմանեանըն թա-
լէպի իւզէրինէ Սաանպօլտա սէրպէսթ պը-
րազըլան Բարիլէն վարդապետ Խառն Ժո-
ղովա կիտէրէք Մուշ վիճակընըն իշլէրի
հոգգընտա մալիւմթ վէրմիշ տիր :

— Սթանպօլ կազէթալարընտա օգուն-
սուղունա նազարէն Էրմէնի կազէթաճըլարը
պէյնինտէ Էն գըտէմիլ պուլունան իւթիւ-
ճեան կարապետ Էֆէնաինին յոքելեան զիյնէ-
թինի իծրա իթմէք նիլիթիլէ հազըրլըղլար
կէօրիւմէքսի իմիշ :

— Եինէ Սթանպօլ կազէթալարընտա
օգունսուղունա կէօրէ , շուրաթի աէօլլէթ մա-
լիյէ տաթրէսի ազաաընտան իլիաա Էֆ. Չոյ-
եանա Սուլթան ալթուն լիեադաթ միտալեա-
սը վէրմիշ տիր :

— Գրալիչա վիգթօրիանըն իսթիրահա-
թը բուհու իշին թէքմիլ Էրմէնի քիլիսէլէ-
րինաէ իծրա օլունան այլինի բուհանիտէն աօ-
լայը թէչէքքիւրինի պէյան իթմէք իւզրէ
ինկիլիզ Էլիսի սէֆարէթ պաշ թէրճէմանը
պէրապէր օլտուղու հալաէ , Էրմէնի բաթրիք-
խանէսինէ կիտէրէք բաթրիք Օրմանեան հազ-
րէթլէրիլէ օն սադըլա դաաար կէօրիւշ-
միւշ տիր :

— Երլ պաշը միւնտօրպէթիլէ սրբանոց-
լար իշին Սուրհանդակ կազէթալարըն աշու-
ղը իանէ ճէալլինաէն հասըր օլան 2300
ղըշը բաթրիքխանէյէ թէսիլմ իթմիշլէր տիր :

— Երուսաղէմ բաթրիկի Յարութիւն
Սրբազան թէրճիմանը պէրապէր օլտուղու
հալաէ , մահալի ինկիլիզ դօնսօլսանէսինէ
կիտէրէք գրալիչա վիգթօրիանըն վէֆաթըն-
տան սօլայը պէյանը թաազիլէթ իտիլմիշտիր :

— Ֆրանսա հիւքիւմէթի , իզմիր թի-
ճարանընտան Սպարթալեան Էֆ. Է Լէթիօն
ս'Օնէօր նըշանընըն շրվալիլէք լիւվ պէսինի
իթա իթմիշ տիր :

ՀԱՎԱՏԻՍԱԹԸ ԽԱՐԻՃԻՅԷ

ԹԻԻՐՔԻՍ

Թիւրք վէ Եունան հիւքիւմէթլէրի պէյնին-
տէ միւնազապա սէպէպ օլան դօնսօլսալար
շարթնամէսի շիմաթիյէ գաաար հալլ օլունմամըշ
օլտուղունտան , Եունան հիւքիւմէթիինին թալէ-
պի իւզէրինէ , Եունան վէ թիւրք հիւքիւմէթ-
լէրի պէյնինտէ ագա օլունմուշ օլան սուլհ ահա-
նամէսինին 15 ինճի մատտէսինէ թէվֆիդէն
Էլբօրա հիւքիւմէթլէրինին Սթանպօլ Էլիլէրի
պու մէսէլէյէ նիհայէթ վէրմէք իշին ագաթ
միւղաքէրէ իթմիշլէր տիր :

— Արնապուլուքտան վէրիլէն խապէրլէրէ
նազարէն , աընապուլար Տէպլէ միւթնաարթը-
նը գօվմուշլար տըր : Պու սէպէպաէն հիւքիւմէթ

իւշ արնալուտ թուրուպ հապս իթմիշ իսէ տէ, թէվզըֆ իսիլէնլէրին ընթերթլէրի մահպուսխանէ իւղէրինէ հիւճիւմ իտիպ, հապսլարը գուր-թարմըշլար տըր:

— Գայսէրի սանճաղը տախիլինտէ էվէրէք-տէն ալընան խուսուսի պիր մէթթուպուս օգուտուղուհա կէօրէ, հիւքիւմէթ օրատա եար-տըրմըշ օլուղուղու ասքէրի տէքօւընըն մէսարի-ֆինի, սաքին պուլսունան էրմէնիլէրտէն իսթէ-միշ վէ էրմէնիլէր էօտէմէք իսթէմէտիքլէրի ճիհէթլէ 40-50 քիշի հապս օլունմուշլար տըր:

Պուտա պիր ըսլահաթ տըր:

— Պասրատան Թալմզ կաղէթասընա վէրի-լէն խուսուսի պիր թէլէկրաֆա նազարէն, Պասրատա սաքին զապիլէ (ցեղ) ընթերթլէրտէն էպիւ-իւլըէշատ, Սուլթան թարաֆընտան քէն-ախսինէ սէնէվի կէօնտէրիմէսի լազըմ կէլէն մաաշ վէրիլէմէտիկինտէն տօլայը, Գայթ գա-զասընա հիւճիւմէ, անը զապիթ իթմիշ տիր. պուսուն իւղէրինէ Պասրա վալիսի լազըմ կէլէն բարայը վէրէրէք մէզքիւր ընթիսի թէսքին իլէ քէնտի եէրինէ եօլլամըշ տըր:

Կ Ի Ր Ի Տ

Թալմզըն Գանտիա մուխպիլինտէն ախզ իթտիկի թէլէկրաֆտա պէր վէճի աթի եազըլ-մըշ տըր:

Անվալը հազըրէտէ Բրէնա ժօրթ քէնտիսի-նին թային օլունմուշ օլուղուղու գօմիսէրլիք մէմուրիյէթինտէ զալմամագ նիյէթինտէ իմիշ. շիմտիլիք տիւէլի մուազզամա, Կիրիտ առասը-նըն Եուսանիսթան իլէ պիրլէշմէսինէ միւ-սաառէ իթմէմիշլէր իսէտէ. տիկէր թարաֆտան Կիրիտ իրիսթիյանլարը տախի թէքմիլէն քէս-պի իսթիզլալիյէթ իթմէտէն պիրլէշմէք նիյէ-թինտէ տէկիլ իմիշլէր, լաքին միլլէթ մէճլիսի միւզաքէրէլէրի էսնասընտա էվրօբանըն մուվա-ֆապթընա պէքլէմէյէրէք թէվարիւսի (ժառան-գական) սուրէթտէ Բրէնա ժօրթը քէնտիլէրինէ Բրէնա ինթիսապ վէ թաոտիգ իթմէք նիյէ-թինտէ իմիշլէր:

Բրէնա ժօրթ առատա իճրայի մէմուրիյէթ իտէն էճնէպի բօլիսլէրին եէրինէ, քէնտի հի-մայէսի ալթընտա կիրիտիլէրտէն բօլիս թէշ-քիլ օլունմասընը թէքլիֆ իթմիշ իսէտէ, պու-կիպի նազիք մէսէլէնին զապուլ օլունաճաղը շիւպհէլի կէօրիւնիւյօր:

ԹՐԱՆՍՎԱԼ

Քանարորտան վէրիլէն թէլէկրաֆա նազա-րէն, Պրանթ Վլէյ շէհրինին պօէրլէր թարա-ֆընտան զապիթ օլունտուղու թաոտիգ օլունըյօր:

Պօէրլէր էթրաֆտա պուլունան միւխթէլիֆէ չիֆթլիքլէրտէն լազըմ կէլէն իմտատը ախզ ի-տէպիրտիքլէրի կիպի, քէնտի հայվանաթլարը իչին տախի զօրուք չէքմէյօրլար. պօէրլէր օր-տուկեանլարընը Գօլը Թարապ նամ մէվզըտէ թագ-վիյէ իտէրէք քէնտի հարաքէթի հարպիյէլէրի իչին լազըմ կէլէն թապիա վէ լէվազիմաթը թէհիյէ իթմիշլէր տիր:

— Լօրտ Քիչնէրին սօն վէ գաթի պիր մու-հարէպէ բլանը հազըրլամըշ օլուղուղու պիրտի-րիլիյօր. Լօրտ Քիչնէր քէնտի գուվլէթինի ալ-թը գօլա թագսիմ իտիպ, տիւշմէնի ապլօգա իթմէք նիյէթինտէ իմիշ, վէ պու բլանըն իճ-րասընը ժէնէրալ Թրէնչէ ինչլէ իթմիշ տիր:

Չ Ի Ն

Չին մուրախասլարը, տիւէլը էճնէպիյէ մուրախասլարընա թէպլիղ իթմէք իչին, Չին իմրէրաթօրունտան պիր ֆէրման զապուլ իթ-միշլէր տիր: Պու ֆէրմանլա, իմրէրաթօր սօ-գուգ պէօյիւք բիճալլարըն ճէզալանմասընը չու եօլտա թային իտիյօր:

Բրէնա Թուանըն, Չինին Թիւրքէստան թարաֆընա սիւրկիւնի:

Բրէնա Շուանկա, նէֆսինէ սուի գաստ (անճնասպան) իթմէք իւղէրէ էմր վէրիլմէսի:

Տիւք-Լան վէ Եէնիկ-Նիէնին, հուտուտա սիւր-կիւնիւ:

Շաօ-Շիւ Շիաօնուէն, քեաֆֆէյի հուգուղըն-տան մահրում իտիլմէսի:

Թինիկ-Փու-Սիանիլըն, նաիլ օտուղու ըիւթ-պէլէրին ալընմասը:

Քեանիկ-Նի վէ Լիւրէնիկ-Հանիկ հէր նէ գա-տար էօլմիւշ իսէլէրտէ, չիւլիլէրտէ էօլտիւքտէն սօնրա եարըլմասը տինճէ առէթ օլան հէօր-մէթլէրտէն մահրում զալաճաղլար տըր:

Բէքիտէն վէրիլէն մալիւմաթա նազարէն, Չուանիկ վէ Եուհսիէն յուշլարըն 27 սինտէ ի-տամ իտիլմիշլէր տիր:

— Սուլհ միւզաքէրաթընա մէմուր իտիլէն Չին բիճալլարընտան մէշուր Լի-Հուանիկ-Չանիլըն վէֆաթ իթտիկիլինի Քրանք Թօրքէ Զայրուկտան ալարադ Թան կաղէթասը եազըյօր: